

zadokból netán megbetegednének, „lábadozó kórházi zsidó munkásszázadokba” kerülnek. A titkos rendelet alapján először a 25–42 év közöttieket, majd a 43–48, és végül a 49–60 év közöttieket kell behívni (lásd a 10.1.–10.4. képet).

1940-ben zsidó munkásszázadokkal egész sor katonai jellegű munkát végeztettek el. Erdőirtásra vették őket igénybe a román határ mentén. Utakat építettek, mocsarakat csapoltak le, folyószabályozási munkálatokat bízta rájuk, pályaudvarokon vagonokat rakodtak ki, repülőtereket építettek és tartottak karban. Alkalmanként zsidó munkaszolgálatosokat kiadtak nagybirtokokra is. A munkafeltételek viszonylag elviselhetőek voltak, sok munkaszolgálatos még bizonyos előjogokat is élvezett, ami eléggé figyelemre méltó, ha arra gondolunk, mennyire megmérgezte ebben az időben az antiszemitizmus a légkört. Hogy néhány példát is említsünk: azok a zsidó munkaszolgálatosok, akiknek az alakulata az illetők vagy barátaik lakhelyének közelében dolgozott, hazamehettek étkezni és aludni. Sok jómódú zsidó pénzzel el tudta intézni, hogy ne hívják be munkaszolgálatra, vagy ha mégis behívták, jó pénzért társaival végeztette el a reá írott „piszkosabb munkákat”.

Észak-Erdély visszacsatolása után a munkaszolgálatosok helyzete rosszabbra fordult. A Teleki-kormány bel- és külpolitikája élesen jobbra tolódott a belső politikai nyomás hatására, és arra a közkeletű felismerésre, hogy az ország további revíziós törekvéseit csak a Harmadik Birodalommal való szoros együttműködésben lehet megvalósítani. Imrédy és szűkebb köre kivált a kormányzó pártból, megalakította a Magyar Megújulás Pártját, s ez a párt azt írta fel a zászlójára, hogy szorosabbra kell fűzni a szövetséget Németországgal, és a zsidókérdésben az ő példáját kell követni. Teleki engedett a követelésüknek, és 1940. október 8-án bejelentette, hogy hamarosan előterjeszti egy új zsidótörvény tervezetét, amely „világos lesz, radikális és egyszerű, s nem enged kibúvót, nem teszi lehetővé, hogy kijátsszák, mint az előzőt”. A következő hónapban Magyarország minden más országot megelőzve elsőként csatlakozott a háromhatalmi paktumhoz.

Ezek a politikai lépések óhatatlanul kihatottak a zsidó munkaszolgálatosok helyzetére. A legelső intézkedések közé tartozott ebben az időszakban, hogy nagy számban szerelték le azokat a zsidó katonákat, akik részt vettek Észak-Erdély visszafoglalásában. Jó részüket azonnal behívták munkaszolgálatra. Horthy eredetileg azt tervezte, hogy a zsidó katonákat és tiszteket elbocsátják a hadseregből. A minisztertanács azonban másként intézkedett, s elrendelte, hogy a katonaköteles korú zsidókat vigyék munkatáborba, és állítsák be fakitermelésre.²⁸ Sokukat, főleg a diplomásokat és a műszaki képzettségűeket, a hadsereg különböző alakula-